

برنامه راهبردی دانشگاه فرهنگیان

در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴

برنامه راهبردی دانشگاه فرهنگیان در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴، طی جلسات متعددی، در هیئت امنای این دانشگاه، بررسی و به شرح زیر به تصویب رسید:

چشم‌انداز و بیانیه مأموریت

دانشگاه فرهنگیان

در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴

دانشگاه فرهنگیان، در افق چشم‌انداز، مؤسسه‌ای است در گستره ملی، با هویت مأموریت‌گرای حرفه‌ای، برای تأمین، تربیت و توانمندسازی، منابع انسانی نظام تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و منطبق بر سند تحول بنیادین و پاسخگوی تقاضاهای اجتماعی در حوزه‌های مرتبط با مزیت رقابتی دانشگاه که با استفاده از همه ظرفیت‌های محلی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در جهت دستیابی به ویژگی‌های زیر گام برمی‌دارد:

- کانون تجلی مرتبه قابل‌قبولی از

حیات طیبه در ابعاد فردی و اجتماعی

- زمینه‌ساز تکوین و تعالی هویت یکپارچه اسلامی، انقلابی، ایرانی، انسانی و حرفه‌ای دانشجو معلمان و فرهنگیان
- برخوردار از هیئت علمی، کارشناسان، کارکنان و مدیران مؤمن، متخلق، عالم، صالح، تعالی‌جو و تحول‌آفرین
- برخوردار از ظرفیت جذب استعداد‌های برتر در عرصه معلمی
- پیشرو در توسعه شیوه‌های نوین آموزشی بر بستر فناوری اطلاعات
- برخوردار از موقعیتی ممتاز در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی
- پیشگام در پژوهش، تولید و ترویج علم و فناوری در عرصه تربیت‌معلم و دانش‌میان‌رشته‌ای آموزش در سطح ملی

ارزش‌های محوری

دانشگاه فرهنگیان

در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴

۱. التزام به نظام معیار اسلامی جهت تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی با تکیه بر اندیشه ناب امام خمینی(ره) و

رهنمودهای مقام معظم رهبری (دام‌عزه)

۲. التزام به اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی، سند دانشگاه اسلامی، سند نقشه جامع علمی کشور و سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش ابلاغی مقام معظم رهبری (دام‌عزه) در سال ۱۳۹۲

۳. حاکمیت معنویت، عقلانیت، عدالت، آزاداندیشی و تقوا (خویش‌شناسی) در رشد متوازن و همه‌جانبه شخصیت مخاطبان

۴. رعایت حقوق افراد و احترام به عقاید و ارزش‌ها و آداب و سنن فرهنگی و اجتماعی آن‌ها در چارچوب نظام معیار اسلامی، اسناد و قوانین بالادستی

۵. تأکید بر حفظ کرامت مخاطبان، صرف‌نظر از تفاوت‌های فردی و فرهنگی در راستای وحدت، تقویت هویت ملی و انسجام اجتماعی

۶. حمایت از مواجهه انتقادی، خردورانه، عالمانه و منصفانه با دیدگاه‌ها و موضوعات متنوع دینی، فرهنگی،

اجتماعی و سیاسی

۷. تأکید بر رعایت موازین، آداب و اخلاق انسانی و اسلامی و تقدم تهذيب و تزکيه بر تعليم و تعلم در فرايند تربيت ۸. ترغيب و تشويق خلاقيت، شفافيت، بهبود کيفيت و افزايش بهره‌وري ۹. التزام به شايسته سالاري، شايسته‌گزيني و شايسته‌گماري و تعهد به اصول اخلاق حرفه‌اي در ارائه خدمات و مأموريت‌ها

۱۰. استفاده از خرد جمعي در تصميم‌سازي‌ها و تصميم‌گيري‌ها در کليه سطوح مديريت دانشگاه ۱۱. يکپارچگي و انسجام تدابير و برنامه‌هاي دانشگاه باتوجه به ملاحظات ارزشي، فرهنگي و بومي ۱۲. ايجاد محيطي پاکيزه و سالم، آراسته و زيبا، امن و ايمن، سرشار از نشاط، صميميت، همدلي، اعتماد و درک متقابل

۱۳. التزام به رويکرد شايستگي محور و تاکيد بر شايستگي‌هاي عام، حرفه‌اي و تخصصي در تربيت معلم ۱۴. تاکيد بر گسترش فعاليت‌هاي فرهنگي و اجتماعي با حضور خودانگيخته، اختياري و آگاهانه مخاطبان در عرصه‌هاي ملي، منطقه‌اي و جهاني

اهداف کلان

۱. دستيابي به مرجعيت در حوزه تربيت معلم متناسب با مباني تربيت اسلامي در سطوح ملي و فراملي ۲. تربيت دانش‌آموختگان (معلمان، مديران و ساير منابع انساني) برخوردار از شايستگي‌هاي عام (اسلامي، انقلابي، ايراني، انساني) و تخصصي و حرفه‌اي تر از آموزش و پرورش جمهوري اسلامي ايران ۳. ساماندهي و مديريت علمي فرايند توانمندسازي و ارتقاي سطح شايستگي‌هاي معلمان، مديران و ساير منابع انساني آموزش و پرورش شامل دانشگاه فرهنگيان با محوريت اهداف تعليم و تربيت اسلامي ۴. تقويت و ارتقاي جايگاه پژوهش و نوآوري و توليد علم و فناوري در حوزه تربيت معلم و دانش‌میان رشته‌اي آموزش در سطح ملي

راهبردهای کلان

۱. توسعه فرهنگ تربيت اسلامي در کليه شئون دانشگاه ۲. بازمهندسي نظام مديريت، ساختار و تشکيلات در چارچوب موازين مديريت اسلامي ۳. اصلاح نگرش‌هاي موجود و احراز شأن دانشگاه به عنوان يک نهاد تخصصي حرفه‌اي ۴. نوآوري و تحول در رشته‌ها، ساختار و محتوای برنامه‌هاي درسي با رعايت استلزامات اسناد فرادستي مانند سند تحول بنيادين نظام تعليم و تربيت رسمي و عمومي، سند برنامه درسي ملي، نقشه جامع علمي کشور و سند دانشگاه اسلامي ۵. بهبود مستمر کيفيت آموزشي، پژوهشي و تربيتي دانشگاه با بهره‌گيري از آموزه‌هاي اسلامي ۶. توسعه و تقويت همکاري‌هاي علمي - بين‌المللي با دانشگاه‌هاي تربيت معلم و ساير نهادهاي علمي حوزه تربيت معلم با اولويت جهان اسلام مبتني بر نظام معيار اسلامي ۷. توسعه پژوهندگي و استقرار فرهنگ پژوهش‌مداري در فرايند سياستگذاري، برنامه‌ريزي، اجرا و نظارت ۸. توسعه ظرفيت مشارکت در فرايند بهسازي و توسعه حرفه‌اي منابع انساني آموزش و پرورش ۹. مشارکت عوامل و نهادهاي سهيم و مؤثر در امر تربيت معلم با رويکرد شايستگي‌محوري در سطح ملي و بين‌المللي

اهداف عملیاتی

۱-۱. نظروري، نظريه‌پردازي و کاريست نظريه‌هاي اسلامي در زمينه تعليم و تربيت منابع انساني ۱-۲. تدوين و استقرار الگوي تربيت معلم شايستگي‌محور قابل عرضه در سطوح منطقه‌اي و جهان اسلام ۱-۳. کسب جايگاه ويژه در ميان دانشگاه‌هاي تخصصي - مأموريت‌گراي کشور و منطقه ۱-۴. استقرار و نهادينه‌سازي نظام تضمين کيفيت ۲-۵. فراگير شدن فضاي فرهنگي -

اجتماعي و تربيتي در کليه شئون بخش‌ها و فرايندهاي دانشگاه ۲-۶. استقرار نظام جذب، به‌کارگيري، نگهداشت و توانمندسازي اعضاي هيئت علمي بر مبناي نظام معيار اسلامي ۲-۷. استقرار نظام پذيرش و سنجش صلاحيت‌هاي داوطلبان، دانشجو معلمان و دانش‌آموختگان براساس نظام معيار اسلامي ۲-۸. توسعه گروه‌هاي آموزشي و استقرار نظام ارتباط دانشگاه با مدرسه (کارورزي) ۲-۹. ارتقاي کيفيت خدمات رفاهي، ورزشي، بهداشتي و مشاوره‌اي به دانشجو معلمان متناسب با اقتضائات دانشگاه‌هاي شبانه‌روزي با بهره‌گيري از آموزه‌هاي اسلامي ۲-۱۰. احداث و بهسازي فضاهاي کالبدی و روزآمدسازي امکانات و تجهيزات دانشگاه برابر استانداردهاي آموزش عالي در تربيت حرفه‌اي معلمان و معماري اسلامي ۲-۱۱. کسب جايگاه ويژه در توانمندسازي و ارتقاي سطح تربيتي، دانشي و مهارتي منابع انساني آموزش و پرورش ۲-۱۲. مرجعيت در اجراي نظام رتبه‌بندي و ارزشي‌بندي آموزشي منابع انساني آموزش و پرورش با تاکيد بر رويکرد تربيتي ۲-۱۳. استقرار و توسعه نظام جامع بالندگي حرفه‌اي منابع انساني غير هيئت علمي دانشگاه با تاکيد بر اخلاق حرفه‌اي از منظر اسلام ۲-۱۴. ارتقاي کيفيت مديريت و رهبري دانشگاه در سطوح خرد و کلان هماهنگ با آموزه‌هاي مديريت اسلامي ۲-۱۵. نهادينه‌سازي رويکرد معلم پژوهنده (فکور) در فرايندهاي آموزشي دانشگاه ۲-۱۶. توسعه توليدات علمي و پژوهشي دانشگاه با رويکرد توسعه علم نافع ۲-۱۷. توسعه تعاملات و شبکه‌هاي علمي و پژوهشي با دانشگاه‌ها، حوزه‌هاي علميه و نهادهاي همسو با مأموريت‌هاي دانشگاه در سطوح ملي، منطقه‌اي و جهان اسلام

دانشگاه
فرهنگيان،
در افق
چشم‌انداز،
مؤسسه‌اي
است در
گستره ملي،
با هويت
مأموريت‌گراي
حرفه‌اي،
براي تأمين،
تربيت و
توانمندسازي،
منابع انساني
نظام تربيت
رسمي و
عمومي
جمهوري
اسلامي ايران

استعداد دانشجویان فرا تر از امکانات دانشگاه

نصرالله دادار

عکاس: فرهاد مطاعی

دانشگاه فرهنگیان کردستان در گفت‌وگو با مسئولان

پس از فراز و نشیب‌های بسیار، با تأسیس دانشگاه فرهنگیان از سال ۱۳۹۱، شاهد پرورش معلمان در این دانشگاه هستیم. در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ نخستین ورودی‌های دانشگاه فرهنگیان به‌عنوان معلم کار رسمی خود را آغاز کردند. استان کردستان با داشتن دو پردیس تربیت‌معلم از جمله استان‌هایی است که به پرورش معلم همت گمارده است. دکتر یحیی معروفی ریاست دانشگاه فرهنگیان این استان را به عهده دارد. در پردیس دخترانه بنت‌الهدی صدر و پردیس پسرانه شهید مدرس چند رشته، از جمله علوم تربیتی، ادبیات فارسی، مشاوره، زبان انگلیسی، علوم اجتماعی و ... تدریس می‌شود. در بازدیدمان از دانشگاه این استان، با دکتر یحیی معروفی، دکتر فرانک قدسی مدیر پردیس شهید بنت‌الهدی صدر و دکتر مسعود الماسی مدیر پردیس شهید مدرس، گفت‌وگویی کرده‌ایم. وضعیت این پردیس‌ها، کیفیت استادان، روند برگزاری واحدهای کارورزی، میزان رضایت دانشجویان و ... از جمله موضوعاتی است که در این گفت‌وگو می‌خوانید.

◀ لطفاً بفرمایید در پردیس‌های شهید مدرس و شهید صدر چند دانشجو مشغول تحصیل‌اند؟

الماسی: پردیس شهید مدرس قبل از انقلاب دانش‌سرا بود، بعد از انقلاب مرکز تربیت‌معلم شد، پس از آن به دانشگاه پیامبر اعظم (ص) تغییر نام داد و امروز به دانشگاه فرهنگیان تبدیل شده است. این پردیس ۶۷ کلاس دارد. از دانشجویان این دانشگاه ۱۳۱۲ نفر دانشجوی پیوسته و ۶۳۵ نفر دانشجوی ناپیوسته هستند که در رشته‌های آموزش ابتدایی، تربیت‌بدنی، ادبیات فارسی، معارف اسلامی، علوم تربیتی، مشاوره و زبان انگلیسی مشغول به تحصیل‌اند. ۲۱۵ مدرس مدعو و ۲۶ نفر مدرس موظف هم در این پردیس مشغول به کارند. هشت نفر از این ۲۶ نفر مدرس از آموزش و پرورش مأمورند

که همه دارای مدرک دکترا هستند.

قدسی: در پردیس بنت‌الهدی صدر ما ۳۶۴ دانشجو در سه رشته ادبیات (۲۳ نفر)، علوم اجتماعی (۲۸ نفر) و علوم تربیتی (۳۱۳ نفر) داریم. شش استاد موظف هم داریم و اساتید غیر موظف نیز به تناسب واحدها دعوت می‌شوند. بیشتر غیر موظفین از هیئت علمی دانشگاه‌های دیگر یا آموزش و پرورش هستند. اکثرشان مدرک دکترا دارند یا در حال اتمام دوره دکترا هستند.

◀ اساتید این پردیس‌ها در چه وضعیتی هستند؟

معروفی: مدرسان دانشگاه فرهنگیان عموماً پیش از این در مراکز تربیت‌معلم بوده‌اند، و اگر چه مدرسان تربیت‌معلم تجربیات خوبی دارند که ممکن است استاد

دانشگاه این تجربه‌ها را نداشته باشد اما هیئت علمی دانشگاه نیستند. دانشگاهی با این عظمت که حدود ۹۸ مرکز در سراسر کشور دارد باید بتواند برای سال تحصیلی آینده حداقل ۱۰۰ تا ۱۵۰ هیئت علمی جذب کند اما ردیف استخدامی ندارد. این مشکلات باعث می‌شوند تلاش‌های مجموعه بی‌اثر یا کم‌اثر باشد.

قدسی: همکاران ما یکدست نیستند. برخی از اساتیدی که جذب کرده‌ایم بسیار پرتوان‌تری‌اند اما نه امکانات دارند و نه فضا و قدرت مانور. برخی از مدرسان قدیمی هم می‌خواهند خود را ارتقا دهند اما متأسفانه دیگر سن آن‌ها باری نمی‌کند. مثلاً چند همکار هستند که قصدشان تمام کردن دوره دکتراست ولی چون بیشتر از ۵۰ سال سن دارند، طبق دستورالعمل، مدرک دکتراشان

اعمال نمی‌شود. باید کارگاه‌هایی برگزار شود که توان علمی استادان را بالاتر ببریم چون از مطالبات دانشجویان است. دانشجویان به‌خصوص در زمینه تکنولوژی روز، خودشان چند قدم از ما جلوتر هستند.

الماسی: البته کیفیت دانشگاه فرهنگیان نسبت به دورهای که «تربیت معلم» بود خیلی رشد داشته است. قبلاً مجوز استفاده از استادان دکترا را نداشتند اما الان غیر از دکترا جذب نمی‌کنیم. سبک تدریس هم تغییر پیدا کرده است. به‌طوری که دانشجویان به دنبال تحقیق و پژوهش و ارائه آن می‌روند. در دانشگاه فرهنگیان آموزش‌های غیررسمی قوت گرفته است که به مراتب قوی‌تر و موفق‌تر از آموزش‌های رسمی عمل می‌کند. هدف ما تربیت معلمانی است که خلاقیت داشته باشند و روش‌های جدیدی را تجربه کنند. من به یاد دارم قبلاً پتل علمی برگزار نمی‌شد اما امروزه برای برگزاری پتل‌های علمی نوبت می‌گیرند. کانون‌ها و انجمن‌های دانشجویان ما خیلی فعال است. در حالی که در گذشته چیزی تحت عنوان کانون و انجمن نداشتیم.

◀ **همانگی استادان برای استفاده از روش‌های جدید تدریس چگونه صورت می‌گیرد؟**

معروفی: ما گروه‌های آموزشی داریم که در جلسات آن‌ها چارچوب‌ها مشخص است. ۲۱۵ استاد مدعو هم در همین چارچوب با کمی آزادی عمل تدریس می‌کنند. وقتی هیئت علمی موظف نداریم کنترل ما روی برنامه‌ها ضعیف می‌شود.

الماسی: ما امسال سعی کردیم برنامه استادان مدعو را از ۶ ساعت به تمام وقت تبدیل کنیم تا بتوانیم مدیریت بیشتری در این زمینه اعمال کنیم.

قدسی: نکته‌ای که دانشگاه باید به آن بها بدهد پژوهش و تحقیق است که خوشبختانه در یکی دو سال اخیر به آن توجه جدی شده و واحدی هم به نام پژوهش و تحقیق ایجاد

شده است. این موضوع در بالا بردن رضایت دانشجویان مؤثر بوده است. پست دیگری که در مرکز استان ایجاد شده ارزیابی کیفیت است. این مزیتی است که باعث می‌شود کیفیت دانشگاه بهتر شود و بتوانیم خدمات بهتری به دانشجویان ارائه کنیم.

◀ **واحد‌های کارورزی چگونه پیش می‌روند؟**

قدسی: دانشجویان چند روز بعد از امتحاناتشان برنامه دفاع از کارورزی دارند. آن‌ها با حضور معلم راهنما، استاد راهنما، مدیر گروه و نماینده استان برای ارزیابی دفاع می‌کنند که امسال هم خیلی خوب و منسجم برگزار شد. خوشبختانه کارورزی خوب پیش می‌رود ولی ما در مسئله آموزش مشکلاتی داریم. حتی اگر بخواهیم برای کارگاه‌های آموزشی از بیرون از مجموعه استاد دعوت کنیم باید برای تأمین هزینه‌ها کمک بگیریم. اگر حمایت‌های مالی هدفمند تعریف شوند دست پردیس‌ها بازتر می‌شود.

معروفی: در کارورزی، گاهی در مدیریت کلان دچار مشکل می‌شویم. مثلاً مجبوریم ۲۰ نفر را به یک مدرسه بفرستیم که باعث بی‌نظمی در مدرسه می‌شود. ساعات کارورزی زیاد است. باید این ساعات معقول و منطقی باشد تا مفید واقع شود. یکی دیگر از اشکالات این است که برخی از دانشجویها باید در روستا تدریس کنند اما کارورزی را در شهر می‌گذرانند. این مسئله ما را در مدیریت انتظارات دچار مشکل می‌کند.

◀ **در این زمینه درجه آزادی برای تعیین سرفصل‌ها یا برنامه‌ریزی به دانشگاه داده نشده است؟ چون برنامه‌ریزی کلاس چند پایه متفاوت است.**

معروفی: در برنامه‌ریزی کل کشور، متأسفانه به استان‌ها و شهرستان‌ها اعتماد نمی‌شود. در همه حوزه‌ها از تهران دستور می‌دهند؛ یعنی نگاه متمرکز حاکم است که البته نگاه غلطی است. ما در حوزه مدیریتی خودمان اموری داریم که اصلاً ضرورت

تصمیم‌گیری برای آن‌ها در تهران احساس نمی‌شود. مثلاً امسال ما خودمان ابتکار عمل به خرج دادیم و یک مدرس باسابقه دعوت کردیم تا کارگاهی برای کلاس‌های چندپایه برگزار کند، چون دیدیم نمی‌توان دانشجویها را آموزش نداده وارد عرصه عمل کرد.

◀ **در دانشگاه فرهنگیان بیشتر با چه مشکلاتی روبه‌رو هستید؟**

معروفی: بخشی از اعتبارات دانشگاه فرهنگیان به حقوق دانشجویان اختصاص دارد که ناچیز است. تازه دانشجویان باید مبلغی حدود ۲۳۰ هزار تومان از این حقوق را ماهیانه به‌عنوان هزینه اسکان و غذا به دانشگاه پرداخت کنند. همه هزینه‌های خوابگاهی و رفاهی دانشجویان باید از همین مبلغ تأمین شود که پرداخت آن به‌صورت منظم هم نیست. چون برای برخی از دانشجویان حدود یک سال تا یک سال و نیم طول کشیده تا حکم کارگزینی و اختصاص ردیف صورت بگیرد. به همین دلیل اصلاً حقوقی به دانشجو تعلق نگرفته که مبلغی هم کسر شود، در حالی که مانند دیگران از امکانات استفاده کرده است. این یکی از مشکلات اساسی دانشگاه فرهنگیان است. بودجه کل دانشگاه فرهنگیان با همه ۹۸ پردیس آن، به اندازه یک دانشگاه متوسط هم نیست. بنابراین اگر دولت بخواهد به منویات مقام معظم رهبری عمل کند باید حمایت تام و تمام از دانشگاه بکند. تاکنون آن‌طور که بایسته و شایسته است، امکانات لازم فراهم نشده است. بخشی از آن مربوط به مشکلات و محدودیت‌هایی است که دولت داشته و بخشی از آن به این دلیل است که کار تازه شروع شده است. در جریان عمل است که مشکلات و گرفتاری‌ها خود را نشان می‌دهند و باید برای حل آن‌ها برنامه‌ریزی کرد. دانشگاه فرهنگیان نمی‌تواند به تنهایی مشکلات خود را رفع کند بلکه این امر مستلزم همکاری تمام ارگان‌ها و نهادها است. در وهله اول دانشگاه فرهنگیان کارگزار آموزش و پرورش است و برای این نهاد نیرو تربیت می‌کند. آموزش و پرورش باید کمک کند و امکانات زیرساختی مناسبی فراهم کند. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی هم باید کمک کند. این سازمان برای ورودی‌های ۹۳ بعد از یک سال و نیم ردیف استخدامی اختصاص داد تا آموزش و پرورش بتواند

قدسی: ما در حد بضاعت پردیس عمل می‌کنیم نه در حد شایستگی‌ها و استعداد‌های دانشجویان

الماسی: هدف ما تربیت معلمانی است که خلاقیت داشته باشند و روش‌های جدید را تجربه کنند

برایشان حکم صادر کند و بعد از آن بود که دانشجو معلمان توانستند ۲۳ هزار تومان را پرداخت کنند. در آن مدت ما نمی‌توانستیم به‌خاطر نپرداختن این مبلغ امکانات را در اختیار دانشجویان قرار ندهیم. اگر دانشجویان همین مبلغ اندک را هم پرداخت نکنند چگونه می‌توان دانشگاه را اداره کرد؟

❖ **دانشگاه فرهنگیان برای تبدیل شدن به یک دانشگاه راه‌پولانی در پیش دارد؟**

معروفی: البته تلاش‌های مفیدی در این زمینه صورت گرفته است. دکتر مهر محمدی و گروه همراهشان شبانه‌روز در حال کارند. اما این کافی نیست یک نفر به تنهایی نمی‌تواند مشکلات را حل کند، بلکه جمیع سازمان‌های ذی‌ربط باید کمک کنند.

بخشی از نارضایتی‌های دانشجویان ناشی از مشکلاتی است که به دانشگاه فرهنگیان مربوط نمی‌شود، بلکه به این دانشگاه تحمیل می‌شود. مثلاً اعلام می‌شود به دانشجویان ماده ۲۸ خوابگاه ندهید چون اعتبارش تأمین نشده است. یا ترم قبل باید قبل از آزمون مبلغی را به خزانه واریز می‌کردند تا بتوانند در امتحان شرکت کنند اما دانشجو توان پرداخت را نداشت. آیا می‌توانستیم او را از امتحان محروم کنیم؟ ما بودجه نداریم و دانشجویان باید این هزینه‌ها را پرداخت کنند. تنها فرصتی که برای دریافت هزینه‌ها برای ما مقدور است هنگام دریافت خوابگاه و در خوان اول است. اما من به همکاران اعلام کردم که نگذارند دانشجویان بیرون از خوابگاه بمانند و آن‌ها را اسکان بدهند. هر چه باشد آن‌ها بچه‌های مردم هستند و والدینشان نگرانند. من آن‌ها را مثل بچه‌های خودم می‌دانم و شرایط و انتظاراتشان را درک می‌کنم.

❖ **قدسی:** فضا فرسوده است و شاخص‌های دانشگاه را ندارد. از لحاظ تجهیزات و امکانات خیلی محدودیم. وقتی تخته هوشمند نداریم تا دانشجویان با آن کار کنند، چگونه می‌توانیم انتظار داشته باشیم که در مدارس فعال باشند؟ خوشبختانه یک تخته هوشمند تهیه شده اما جوابگوی نیاز دانشگاه نیست. دانشجویان انتظاراتی دارند. ما سه انجمن و چهار کانون داریم و تقاضای چهار کانون دیگر هم کرده‌اند. دانشجویان خیلی مشتاق هستند اما ما در حد بضاعت پردیس عمل می‌کنیم نه در حد شایستگی‌ها و استعدادهای دانشجویان.

الماسی: نمی‌خواهم شعار بدهم اما دانشجو هنگامی راضی می‌شود که فارغ‌التحصیل شود. آن زمان است که متوجه می‌شود کارهای خوبی برای او انجام می‌شده است، ضمن اینکه ما دست و پای مدیران را بسته‌ایم و به دزدیدن امر می‌کنیم. اعتبار و ردیف‌های بودجه که برای دانشگاه فرهنگیان منظور می‌شود اصلاً قابل توجه نیست. انتظار از این دانشگاه بالاست ولی اعتباری برایش اختصاص داده نمی‌شود و طبعاً نمی‌توان به‌خوبی کار کرد. از سوی دیگر بیشتر اعتراضات دانشجویان پیرامون تفاوت فرهنگ اجتماعی با فرهنگ آموزشی است. یعنی وقتی وارد دانشگاه می‌شوند فضا را برایشان محدود می‌کنیم.

معروفی: اتفاقاً دانشجویان در درس پروژه هم به این موضوع اشاره می‌کنند که تفکیک جنسیتی باعث شده ما فکر کنیم در دبیرستان مشغول تحصیلیم. ما باید تکلیف‌مان را در حوزهٔ تعلیم و تربیت روشن کنیم. مگر این دانشجویان در جامعه نیستند و در کنار هم زندگی نمی‌کنند؟ باید آن‌ها بتوانند در دانشگاه هم این تجربه را داشته باشند تا بتوانند شیوه‌های برخورد با یکدیگر را بیاموزند. وقتی نتوانیم این آموزش را در دانشگاه به دانشجو معلمان بدهیم چگونه از آن‌ها انتظار داریم در کلاس دخترانه در روستا تدریس کنند؟ نگاه خود را کنترل و مدیریت کنند؟ مشکل ما این است که آموزش‌های مصنوعی به دانشجویان می‌دهیم در نتیجه خروجی مطلوبی به‌دست نمی‌آید.

❖ **دانشجویان شما با انگیزه و پرانرژی هستند و قرار است نظام آموزش و پرورش شوند. با وجود این مشکلات چه کنیم که آن‌ها از محیط دانشگاه خسته خارج نشوند و حس‌های ناخوشایند ناشی از برخی مسائل در آن‌ها کاهش پیدا کند؟**

معروفی: برای اولین بار در دانشگاه درسی با عنوان «پروژه» ارائه شده است. در این

درس قرار است دانشجویان تجربه زیسته خود را روایت کنند. در واقع بگویند که از دوران تحصیل خود چه تجربیات خوب یا بدی کسب کرده‌اند و چه چیزی باعث شده به معلمی فکر کنند و معلم شوند. قرار است تجربیات قبل از دانشگاه را هم روایت کنند. همچنین دربارهٔ انتظارات خود از دانشگاه فرهنگیان و انتخاب این دانشگاه، میزان برآورده شدن انتظاراتشان، تجربیاتشان در دانشگاه در آینده‌ای که برای خود متصور هستند و ایده‌هایشان برای غلبه بر چالش‌های معلمی از دیگر موضوعاتی است که در این درس دربارهٔ آن‌ها بحث می‌شود. اگر درس پروژه به‌خوبی اجرا شود و اساتید بر آن نظارت کنند بسیار مفید خواهد بود. در این درس انتظارات بسیار بالای دانشجویان را دیدم و متوجه شدم امکانات و موجودی‌های دانشگاه با انتظارات دانشجویان ناهمخوان است. بنای نارضایتی دانشجویان از همین جا نهاده می‌شود. ما مدام به دانشجویان جایگاه معلم را یادآور می‌شویم اما نمی‌توانیم متناسب با گفته‌هایمان با او برخورد کنیم. از برخورد من و همکارانم تا تأمین امکانات مورد نیاز. این نسل خیلی پرتوقع هستند. چرا که خانواده‌هایشان هر چه داشته‌اند برای تحصیل آن‌ها فراهم کرده‌اند. ولی وقتی وارد محیط دانشگاه می‌شوند می‌بینند خواسته‌هایشان مانند قبل برآورده نمی‌شود و خودشان هم باید کاری کنند که امور مورد نظرشان تأمین شود. همین باعث ایجاد نگرش منفی در آن‌ها می‌شود. بچه‌ها این احساس را دارند که آنچه حقمان بوده به ما داده نشده است. اما نمی‌دانند دلیلش چیست و خیلی هم به دنبال یافتن دلیل این مسئله نیستند. در نهایت فکر می‌کنم بخشی از این نگرش‌های منفی با کارهای فرهنگی که امسال انجام خواهد شد رفع می‌شود. از جمله اردوی مشهد که در چند مرحله انجام خواهد شد و جشن فارغ‌التحصیلی که قرار است با والدین دانشجویان و مدیران مدارس که قرار است دانشجویان در آنجا مشغول به کار شوند دیداری داشته باشیم. با این موارد سعی خواهیم کرد نگرش منفی را به نگرش مثبت تبدیل کنیم. دانشگاه مشکلات و نگرش‌های منفی را درک کرده است اما چون تجربه‌های اول است در حل آن‌ها مشکل وجود دارد.

صغری ملکی

مدرس دانشگاه فرهنگیان
استان البرز، پردیس امیرکبیر

درس پژوهی معجزه می کند

کارورزی چهارم

آخرین کارورزی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان هم گذشت. چهار ترم با یک گروه از دانشجویان در درس کارورزی شان همراه و هم سفر بودم. دو سال متوالی با یک گروه بودن، آن هم در درسی که مصاد برنام‌های تربیت معلم خوانده می‌شود، سفری بسیار هیجان‌انگیز است. سفری از خامی به پختگی، با اشتیاق برای پختگی بیشتر؛ سفر بی‌تجربه‌هایی که کارورزی آن‌ها را مجرب‌تر می‌کند. سفری که از مشاهده تأملی شروع شد و با تأمل گروهی در قالب درس پژوهی به پایان رسید تا سرآغاز مسیری پژوهشگرانه و تأملی برای سی سال معلمی این دانشجویان باشد. در ابتدای کارورزی چهارم (با محوریت درس پژوهی) واقعا نمی‌توانستم پیش‌بینی کنم درس پژوهی و یا پژوهش گروهی تا این حد می‌تواند در توسعه حرفه‌ای و پختگی دانشجویان معجزه‌گر باشد. دانشجویان به خواست خود هم گروهی‌هایی برای خود دست و پا کردند، درسی چالش برانگیز را، که معمولاً تدریسش با پیچیدگی‌های خاصی همراه است، انتخاب کردند و همدلانه و همراه، برایش طرح ریختند. طرح‌شان را با من نیز در میان گذاشتند و من هم کمی آن را صیقل دادم. همه اعضای گروه با هم کلاس می‌رفتند اما یک نفر از آن‌ها طرح را اجرا می‌کرد؛ بقیه مشاهده می‌کردند، مشاهده‌ای تأملی که از کارورزی یک آموخته بودند، مشاهده‌ای که نه در کارورزی یک و بقیه درس‌ها و ترم‌ها، که همواره حتی در سال‌های معلمی باید همراهشان باشد. آن‌ها سپس دور هم گرد می‌آمدند و اجرای خود را مورد تأمل و واکاوی مشارکتی قرار می‌دادند و با هم درباره آن گفت‌وگو می‌کردند، گاهی من نیز مشاهده‌گر اجرا و شرکت‌کننده در بحث‌هایشان بودم، اگر هم فرصت نمی‌شد در همه گروه‌ها مشارکت داشته باشم، فایل صوتی بحث‌ها و

کرد؟ آن‌ها که در دانشگاه آموخته‌اند باید تدریس و پژوهش را با هم داشته باشند، آیا به آموخته‌های خود وفادار خواهند ماند و یا مانند آنچه در مدارس مرسوم است درس پژوهی و اقدام پژوهی را برای جشنواره‌ها، مسابقات و امتیازات پایان سال خواهند خواست؟ این دانشجویان که این چنین همدلانه در کارورزی در جلسات تدریس هم حضور پیدا می‌کردند و یکدیگر را مورد نقد و انتقاد قرار می‌دادند آیا در محیط مدرسه اجازه خواهند داد همکارانشان از کلاسشان بازدید کنند و به نقد و بررسی تدریس‌شان بپردازند؟ اکثر معلمان فعلی مدارس عنوان می‌کنند دوست ندارند این اتفاق بیفتد چون همکاران خود را نه دست‌گیر که می‌گیر می‌دانند! آیا این معلمان جدید نیز همین احساس را پیدا خواهند کرد و یا اینکه با احساسی متفاوت پذیرای همکارانشان در کلاس‌های خود خواهند بود؟ آیا در صورت موجود بودن تمامی شرایط مطلوب روحی و روانی، مدیران مدرسه‌ها شرایط مناسب را برای این معلمان جوان آماده خواهند کرد؟ آیا اجازه بازدید از کلاس همدیگر را به آن‌ها خواهند داد یا این بهانه که «کلاس‌ها بی‌معلم می‌شوند و سروصدای دانش‌آموزان مدرسه را پر می‌کند» قید هر گونه درس پژوهی را خواهند زد؟ به‌رحال امید است مدارس فردا مدرسی پر از درس پژوهی و معلمانی پژوهشگر باشد.

گفت‌وگوهای همه گروه‌ها را بلافاصله در همان روز گوش می‌دادم تا بدانم چه کرده‌اند. دانشجویان موظف بودند صدای گفت‌وگوهایشان را ضبط کنند و برای من بفرستند. چه ترم هیجان‌انگیزی بود! به غیر از یک گروه همه گروه‌ها مشتاقانه فعالیت کردند. واقعا رشد و توسعه در آن‌ها دیده می‌شد. درس پژوهی معجزه می‌کند. اصولاً کارهای گروهی و مشارکتی همواره با رشد و موفقیت همراه است. اساساً وقتی افراد با سطوح مختلف علمی و عملی در کنار هم قرار می‌گیرند می‌توانند موجب رشد یکدیگر شوند این اصلی است تأملی که در نظریه ویگوتسکی نیز با عنوان «منطقه تقریبی رشد» بیان شده است.

تجربه درس پژوهی در کارورزی تجربه‌ای بسیار مؤثر برای دانشجویان معلمان است. دانشجویانی که باید در مدارس تحول‌آفرین باشند و بتوانند فرهنگی نو را به مدارس ببرند و آن را تبدیل به سازمان یادگیرنده نمایند. دانشجویانی که پژوهش و تدریس را همزمان دارند و برایشان پژوهش‌هایی مانند خودپژوهی، اقدام پژوهی، درس پژوهی و... از برنامه‌های اصلی است. حال سؤال و موضوع اساسی این است که آیا این دانشجویان می‌توانند فرهنگ مدارس را تغییر دهند و جای پژوهش را در مدرسه‌ها باز کنند یا اینکه در رخت مدارس فرو خواهند رفت و فرهنگ دانشگاهی‌شان را فراموش خواهند

غنی سازی محیط یاد گیری

دکتر نیره شاه محمدی

فهرستی از وسایل مفید و لازم مورد نیاز کلاس برای آموزش را تهیه کنید و از دانش آموزان بخواهید در تأمین آن ها کمک کنند. از مواد دورریختنی یا بازیافت شده استفاده کنید. بر لزوم مراقبت از منابع، مواد و وسایل و ضرورت رعایت احتیاط در به کارگیری صحیح و محتاطانه آن ها تأکید کنید. مسئولیت منابعی را که از آن ها استفاده می کنید به دانش آموزان بسپارید. از ابتدای سال تحصیلی از والدین بخواهید به عنوان یک همراه و تسهیل گر به شما در امر آموزش کمک کنند. برخی از والدین ممکن است قبول به همکاری نکنند، ولی حداقل از برنامه های آموزشی مدرسه باخبر می شوند.

هر دانش آموز لازم است به سه دسته کتابخانه؛ کتابخانه عمومی، کتابخانه مدرسه و کتابخانه شخصی خود دسترسی داشته باشد. در کتابخانه مدرسه کتاب های مناسب برای آموزش در کلاس پیدا شود، کتابخانه عمومی به نیازهای تک تک دانش آموزان

شعار سال ۱۳۹۵ که «اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل» است، و به ویژه محدودیت بودجه آموزش و پرورش، معلمان را بیش از همیشه به لزوم صرفه جویی در استفاده از منابع روبه رو کرده است. در این میان، چون استفاده از منابع و وسایل کمک آموزشی ضروری است و تأثیر زیادی در تثبیت و تعمیق یادگیری دارد، باید معلمان، خصوصاً معلمانی که به تازگی وارد حرفه معلمی شده اند، از منابعی بدون هزینه قابل دسترسی، که قابل باز استفاده شدن، اصلاح و به اشتراک گذاری می باشند استفاده و سعی نمایند این استفاده را به حداکثر برسانند. در این راستا توجه به نکات زیر ضروری به نظر می رسد:

پاسخگو باشد و در کتابخانه شخصی دانش‌آموز کتاب‌های مورد علاقه خود را انتخاب کند و در آن قرار دهد. کتاب‌هایی را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید و بخواهید در گروه‌های کوچک درباره آن‌ها به گفت‌وگو بپردازند و آن‌ها را خلاصه کرده و به کلاس گزارش دهند. مطمئن شوید که هر دانش‌آموز در کنار خود یک فرهنگ لغت دارد و از آن در صورت لزوم استفاده می‌کند. هر نیم‌سال تحصیلی نیز بچه‌ها را به یک گردش علمی به کتابخانه عمومی نزدیک مدرسه ببرید و از آن‌ها بخواهید کارت عضویت خود را به همراه داشته باشند. آنان را با شیوه نگهداری کتاب‌های کتابخانه آشنا کنید. با کمک دانش‌آموزان گروهی به‌عنوان دوستان کتابخانه تشکیل دهید وظیفه این گروه کمک به اداره کتابخانه و تمیز نگه داشتن آن است.

از کتابدار بخواهید در تشکیل گروه‌های کتابخوانی بعد از ساعت مدرسه به شما کمک کند و به دانش‌آموزان در انجام تکلیف کلاسی یا تحقیق آموزشی و یافتن مطالب از طریق اینترنت کمک کند. از دانش‌آموزان بخواهید برای خود کتابخانه خانگی درست کنند و به تبادل کتاب با دیگر دانش‌آموزان بپردازند یا کتاب‌های خود را به آن‌ها برای مطالعه هدیه دهند. قبل از معرفی یک کتاب به دانش‌آموزان برای مطالعه، درباره نویسنده، تاریخچه زندگی او و سبک نوشته‌های او صحبت کنید. این امر علاقه دانش‌آموزان را به مطالعه کتاب افزایش می‌دهد.

یک کتابخانه کلاسی ایجاد و آن را پر از کتاب کنید. می‌توانید این کتاب‌ها را در داخل سبدهایی طبقه‌بندی نمایید. برای انتخاب کتاب می‌توانید

از کتابخانه عمومی نزدیک مدرسه کمک بگیرید و شاید کتاب‌های مورد نیاز شما را تهیه و به‌صورت رایگان در اختیارتان قرار دهند. با همکاری اولیا و سایر مدارس نمایشگاه کتاب برگزار و از طریق آن کتاب‌های مناسب را به دانش‌آموزان معرفی کنید.

همکاری و مشارکت با دیگران برای غنی‌سازی فرایند یادگیری

همکاران شما منابع باارزشی هستند. با آن‌ها ارتباط برقرار و از دانش و تجربه آن‌ها استفاده نمایید. مشکلات آموزشی خود را با آن‌ها در میان بگذارید و در پیدا کردن راه‌حل از آن‌ها کمک بگیرید. روزی را به‌نام روز معرفی مشاغل قرار دهید. از دانش‌آموزان بخواهید درباره شغل‌های مورد نظر خود به تحقیق بپردازند سه شغل مورد علاقه خود را مشخص کنند و سپس سه نفر را که در این شغل هستند پیدا کنند و با آن‌ها مصاحبه کرده و نتیجه را به کلاس گزارش دهند. در این روز یک گردش علمی به یک کارخانه یا جایی مشابه فراهم کنید. یک فرم ارزیابی برای دانش‌آموزان فراهم کنید تا به سؤالات آن پاسخ دهند و تجربیات و آموخته‌های خود را گزارش کنند. روزی را نیز به جشن غذا تخصیص دهید و از دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان بخواهید با تهیه غذا در آن شرکت کنند.

از منابع بیرونی استفاده کنید. مثلاً از دانشگاه محل تحصیل خود و یا مؤسسات آموزشی دیگر بخواهید که برای دانش‌آموزان شما برنامه‌های مباحثه آزاد علمی برگزار کنند. خیلی‌وقت‌ها می‌توانید دانش‌آموزان را به بازدید رایگان از یک دانشکده ببرید و در آن روز امکان استفاده از وسایلی

را که در مدرسه موجود نیست برایشان فراهم سازید.

تحقیق کنید شرکت‌های بزرگ چه امکاناتی ارائه می‌دهند. بعضی شرکت‌های بزرگ، به‌عنوان بخشی از سیاست‌های تبلیغاتی خود، انواع نوارهای ویدئویی و کتابچه‌های آموزشی تهیه می‌کنند. این مواد معمولاً به‌صورت رایگان اهدا می‌شوند و برای فعالیت‌های مفید کلاسی قابل استفاده‌اند. گردش علمی به مراکز صنعتی نیاز به دادن اطلاعات لازم به دانش‌آموزان در این زمینه دارد؛ برای همین از کارکنان بخواهید توضیحات کافی درباره این شغل و توانایی‌های مورد نیاز آن را به دانش‌آموزان توضیح دهند. سایت‌هایی را برای یادگیری بیشتر به دانش‌آموزان معرفی کنید از آن‌ها بخواهید اگر وبسایت مناسبی را هم می‌شناسند به کلاس معرفی کنند. البته لازم است والدین و معلم از قبل مناسب بودن این سایت‌ها را بررسی نمایند.

اجازه دهید دانش‌آموزان از دوربین مدرسه استفاده کنند با آن عکس بگیرند و داستانی با استفاده از عکس‌ها بیان کنند. دستورالعملی برای به‌کارگیری اینترنت در کلاس درس و مدرسه تهیه کنید و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید. با کمک متخصص تکنولوژی نرم‌افزارهای مورد نیاز خود را تهیه کنید و در دسترس قرار دهید. کاربرد پاورپوینت را به دانش‌آموزان آموزش دهید.

*منبع

Kandace, Martin (2005) one thousand best new teacher survival secrets, published by Sourcebooks, USA.

کتاب‌هایی
را در اختیار
دانش‌آموزان
قرار دهید
و بخواهید
در گروه‌های
کوچک
درباره آن‌ها
به گفت‌وگو
بپردازند
و آن‌ها را
خلاصه کرده
و به کلاس
گزارش دهند